

Høyres landsmøte
Mars 2017
Innspill fra NITO

Høyre
Postboks 1536 Vika
0117 Oslo

7. januar 2015

Vår ref. 474298/v4

Deres ref.

Innspill til Høyres program for stortingsperioden 2017-21

NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon, er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med mer enn 80 000 medlemmer. Våre medlemmer arbeider i nesten alle sektorer i samfunnet. Her er vårt innspill til Høyres partiprogram.

Norge har en høykompetent petroleumsindustri. Behovet for flere ben å stå på har likevel blitt fremhevet i flere år, og er tydeliggjort gjennom to år med sterkt fall i oljeprisen. Dette fallet har bidratt til økende arbeidsledighet og behov for omstilling i petroleumsindustrien. Vi står samtidig overfor store klimautfordringer som også vil ramme Norge. For å løse disse utfordringene trenger Norge en politikk som bidrar til verdiskaping i både etablerte og nye næringer.

Å satse på ingeniørene er å satse på løsningene som skal få oss ut av krisa. En nøkkel til verdiskaping er å starte med de som skal bygge dette samfunnet i fremtiden. NITO ønsker en forsterket satsing på utdanninger som bidrar til innovasjon og nyskaping. Utdanningsretninger som bygger på realfag og teknologi vil være svært viktig for å skape nye, grønne og fremtidsrettede ideer og bedrifter. Det må satses mer på realfagene og gjøre de tilgjengelig for flest mulig. Vitensentrene er et viktig redskap for å få til dette. Vi må også sikre oss at utdanningene på universitets- og høgsolenivået har en god finansiering, som sikrer kvalitativt gode utdanninger med godt kvalifiserte utdanningskrefter og moderne utstyr.

Satsing på digitalisering og automatisering er avgjørende for verdiskaping og økt velferd. Digitaliseringen vil treffe arbeidstakere og virksomheter på stadig nye måter, og vil også utfordre oss på hva vi ønsker å bruke teknologien til. Det hevdes at vi snart er mer begrenset av hva vi tør å ta i bruk, enn hva som er mulig. Muligheten for massovervåking er et eksempel, arbeidstakernes kontinuerlige tilgjengelighet et helt annet. Høyre bør ha politikk som satser på teknologiutvikling, men som samtidig tar innover seg at politikken ikke skal abdisere for alt teknologien muliggjør.

Lykke til med programarbeidet.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørli
Generalsekretær

NITOs innspill til partiprogrammet

Utdanning

Fortsatt behov for styrking av realfag i skolen

Det er viktig å øke barn og unges interesse og motivasjon for realfag, samt å styrke rekrutteringen og kjønnsbalansen i realfagene. Det er også viktig å øke kunnskapen om og interessen for realfag og teknologi i samfunnet generelt. NITO mener realfagssatsningen i skole og barnehage må styrkes med målrettede tiltak og bedre økonomi.

- Teknologifag i skolen må styrkes gjennom økt bruk av utforskende metoder, økt lærerkompetanse og bedre og mer varierte læringsressurser.
- Det tverrfaglige emnet Teknologi og design må innføres som eget fag i grunnskolen Faget Teknologi i praksis
- Teknologi i praksis, som i dag er valgfag ungdomstrinnet, må gjøres obligatorisk.
- Den statlige bevilgningen til realfagskommuner bør styrkes betraktelig og flere kommuner bør få tilskudd og status som realfagskommuner.
- Samarbeidet mellom skole, arbeidsliv og forskningsmiljøer må styrkes for å gi elever en mer variert undervisning knyttet til samfunnsmessig relevans. Eksempel på dette er Lektor2 ordningen¹
- Vitensentrenes rolle som kunnskapsleverandør i skolen er viktig og må styrkes. Alle elever i Norge må få tilgang til et vitensentertilbud.

Flere må velge ingeniør- og teknologiutdanninger

Norge har behov for flere ingeniører og teknologer både nå og i framtiden. Til tross for nedgang i konjunkturer, spesielt innen olje- og oljerelaterte bransjer, vil det være behov for å utdanne mange flere ingeniører i lang tid framover. I dag er 21 prosent av studentene på bachelor i ingeniørfag kvinner. Kjønnssdelte utdanningsvalg bidrar til å opprettholde det kjønnssdelte arbeidsmarkedet. En jevnere kjønnsbalanse vil være viktig for å sikre tilstrekkelig antall studenter og bidra til at Norge får tilstrekkelig teknologisk kompetanse.

- Det må fortsatt satses på tiltak for å rekruttere flere unge til utdanninger innen ingeniør- og teknologifag.
- Rådgivningstilbudet i grunnskole og videregående skole må styrkes, slik at elever kan ta informerte valg om videre utdanning og yrke.
- Det er viktig å arbeide for en jevnere kjønnsbalanse i ingeniør- og teknologiutdanningene.

Kvalitet i høyere utdanning

Tilstrekkelig antall vitenskapelig ansatte og ansatte med den riktige kompetansen er grunnleggende forutsetninger for utdanningskvalitet. Det samme gjelder nødvendig infrastruktur (eksempelvis bygg, laboratorier og vitenskapelig utstyr), utdanningens relevans for arbeidsliv og samfunn, god gjennomstrømning av studenter samt grad av internasjonalisering.

- Det er viktig å beholde bachelorstudier som selvstendige utdanninger og sikre gode profesjonsutdanninger som dekker samfunnets behov.

---

¹ Lektor2-ordningen <http://www.lektor2.no/>

- Myndighetene må sørge for tilstrekkelig infrastruktur og kapasitet blant de vitenskapelig ansatte før nye studieplasser tildeles innen ingeniør- og teknologifag.
- Det må legges til rette for økt bruk av fleksible undervisningsformer, for eksempel gjennom økt digitalisering. Myndighetene må stimulere til økt forskning på og kvalitetssikring av slike undervisningsmetoder.

Finansiering av høyere teknologisk utdanning

Utdanningsinstitusjonene skal tilby en kvalitativt god ingeniør- og teknologutdanning, som både er arbeidsrelevant, med praksis, og har god oppfølging og veiledning av studentene. Dette innebærer at institusjonene må ha en forutsigbar og fremtidsrettet finansiering, som sikrer langsiktighet, god infrastruktur og oppdatert utstyr for ressurskrevende utdanninger. Ingeniørutdanningene er utstys- og undervisningsintensive og er av NIFU² utpekt som landets dyreste utdanninger, etter medisin. Likevel er disse utdanningene finansiert på nest laveste nivå (E) i finansieringssystemet for høyere utdanning. Utdanningsinstitusjonene melder om lav investeringstakt på utstyr, problemer med rekruttering av undervisningspersonell og stort frafall av studenter.

- Ressurskrevende utdanninger som ingeniør- og teknologiutdanninger må få styrket sin finansiering, enten gjennom:
  - a) Endring av finansieringssystemet for høyere utdanning, med færre utdanningskategorier og vekting i forhold til utstys- og undervisningsintensiteteller
  - b) Treårig ingeniørutdanning flyttes opp en kategori i dagens finansieringssystem for høyere utdanning, fra kategori E til kategori D, med et langsiktig mål om plassering i kategori C.

IKT og digitalisering

Digitalt næringsliv

Vekst i produktivitet henger nært sammen med teknologisk utvikling og digitalisering. I Europa pågår prosjekter for å bistå næringslivet i å fremme produktivitet og skape nye arbeidsplasser gjennom økt bruk av IKT. I Tyskland samarbeider eksempelvis industrien og myndighetene sammen om Industrie 4.0, som skal styrke industriens konkurransekraft gjennom utvikling av selvlærende intelligente datasystemer og roboter. Norge må satse på det digitale næringslivet. For å få til dette må det iverksettes et nasjonalt løft slik at næringslivet får tilgang til arbeidstakere med den nødvendige kunnskapen, og får mulighet til å teste ny teknologi og forretningsmodeller.

- Myndighetene må sammen med næringslivet etablere en high tech strategi som etablerer mål og virkemidler for digitalisering av industrien. NITO bistår gjerne i utformingen av en slik strategi.

---

² NIFU Rapport 52-2014: Hva koster en student? En kostnadskartlegging av universiteter og høyskoler

Offshoring av IKT-oppgaver

Offshoring av IKT-oppgaver ut av landet representerer både en fare for kompetanseforvitring og en sikkerhetsrisiko. Svekking av kompetansemiljøene er svært uheldig fordi IKT er en nøkkelbransje også for andre sektorer. Kompetanseforvitring innebærer også at offshoring kan være ulønnsomt på lang sikt.

Sikkerhetsrisikoen ved offshoring skyldes en rekke forhold utenfor IKT-systemene som det er vanskelig for den enkelte virksomhet å vurdere. Dette kan være forhold som sikkerhetspolitisk stabilitet, handelsavtaler, harmonisert lovverk og rettspraksis og andre samfunnsforhold.

- Offshoring må skje på en trygg og sikker måte. Det må innføres en offentlig godkjenningsordning av offshoring for eksempel gjennom Datatilsynet.
- Det offentlige må benytte norske leverandører for lagring når disse kan konkurrere på pris og kvalitet sammenlignet med utenlandske aktører.
- Den reelle kostnadene ved offshoring versus fortsatt bruk av arbeidskraft i Norge må utredes.

Digitalisering i offentlig sektor

Digitalisering gir det offentlige muligheten til å gi innbyggerne gode offentlige tjenester ved å sette innbyggerne i sentrum på en helt ny måte. I dag har ingen departement et helhetlig ansvar for IKT. For å etablere en ny standard for digitalisering i offentlig sektor behøves en sterk strategisk aktør.

- Offentlige virksomheter må bli bedre til å bestille og forvalte eierskap til IT-prosjekter.
- Staten og kommunesektoren må organisere seg slik at virksomheter stimuleres til å satse på digitalisering. Et første skritt er at DIFI blir en strategisk pådriver for digitalisering i offentlig sektor gjennom å tilføres sterkere virkemidler, et sterkere kompetansemiljø og færre driftsoppgaver. På en slik måte kan det offentlige tilby befolkningen og næringslivet gode og effektive selvbetjente løsninger.

IKT-utdanning

Mangel på IKT-utdannede er allerede i dag stor og går utover gjennomføringsevne og kontinuitet i mange prosjekter. Analyser gjort av Damvad viser at det vil være en betydelig økning i behovet for IKT-utdannede. Underdekningen er anslått til å være 10 500 ubesatte stillinger i 2030. Samtidig er kvinneandelen lavere her enn i ingeniøruddanninger generelt. Økt kunnskap om IKT i skoleundervisningen er nødvendig for allmenn digital kompetanse i befolkningen.

- Antall studieplasser innen IKT må økes, og frafallet reduseres.
- Arbeidsgiverne har ansvar for at ansatte i IKT-sektoren får tilstrekkelig kompetanseutvikling og videreutdanning.
- IKT-undervisningen i skolen må styrkes for å forberede den kommende arbeidsstyrken på digitaliseringen.

Digital sårbarhet og personvern

Et stadig mer digitalisert samfunn øker presset på personvernet, og vil kreve større kunnskap og bevissthet om digital sårbarhet.

- Kompetanse om digital sårbarhet må styrkes både blant beslutningstakere, fagekspertise og brukere.

- Arbeidsgiveres innhenting av personopplysninger må begrenses til de opplysninger som er nødvendige for at arbeidsgivere skal kunne oppfylle sitt arbeidsgiveransvar.
- Det bør være svært enkelt for den enkelte forbruker å få innsyn i hvilke data som er lagret om seg selv.

ARBEIDSLIV

Den norske modellen og trepartssamarbeidet har bidratt til omstillingsevne og er en nøkkelfaktor for Norges økonomiske suksess. Nå er arbeidslivet i endring. NITO tok klart avstand fra forslaget om å utvide adgangen til midlertidige ansettelse fordi vi frykter at endringene vil svekke de ansattes tilknytning til arbeidslivet. Fagforeningene blir også utfordret av en rekke andre forhold: endrede regler, ny teknologi (bl.a. annet gjennom delingsøkonomi), lavere oppslutning, en mer globalisert økonomi samt eiere og ledere i norske virksomheter som ikke har god nok kunnskap om den norske modellen. Trepartssamarbeidet i arbeidslivet må fortsatt være bærebjelken i den norske samarbeidsmodellen i arbeidslivet. Det regulerte arbeidslivet og tillitsvalgtsystemet bidrar konstruktivt til virksomhetenes og arbeidslivets utvikling.

- Faste arbeidsforhold må være hovedregelen i norsk arbeidsliv

TEKNOLOGI, ARBEID OG FRITID

Vi har over tid sett en utvikling hvor digitalisering og teknologibruk fører til at arbeidstakere blir stadig mer tilgjengelige for kunder, kolleger og ledere, også i periodene som er definert som fritid. Dagens regler sikrer rett til et visst minimum sammenhengende fri pr. døgn, uke og år. Hensikten er å sikre arbeidstakerne effektiv restitusjon og en rimelig balanse mellom arbeid og fritid. Når arbeidstakere har fri eller ferie, står de ikke til disposisjon for arbeidsgiver og er ikke forpliktet til å være tilgjengelig. Arbeidsgiver er forpliktet til å legge til rette for at arbeidstakerne tar reelt fri.

Fleksibel arbeidstid kan redusere stress, men det er under forutsetning av at fleksibiliteten er reell og faktisk tillater arbeidstakere å tilpasse arbeidstiden til egne behov. Normalt blir teknologien brukt slik at arbeidstakerne er mer tilgjengelige for arbeidsgiver. Men den kan også brukes slik at fritiden beskyttes. Servere kan programmeres slik at arbeidstakerne ikke kan nå utenom betalt arbeidstid. Mobiltelefonnumre kan skjules, e-post vil ikke komme fram til arbeidstakeren før neste arbeidsdags start med mer.

- Å skille fritid og arbeid er viktig for å beskytte den enkeltes helse og familieliv. Dette prinsippet må også fremover være viktig.
- Fleksibel arbeidstid må utgjøre et reelt gode for arbeidstaker.

Likestilling

Mangfold i arbeidslivet handler om å inkludere alle mennesker uavhengig av alder, kjønn, etnisitet, funksjonsevne, religion eller seksualitet. Det blir stadig uttrykt behov for flere ingeniører og teknologer. Å tilrettelegge for inkludering og utviding av søkermassen vil kunne bidra til å avhjelpe behovet for ingeniører. Mangfold kan sees som et konkurransefortrinn.

Olje- gass- og leverandørindustrien

Norge har en viktig rolle som leverandør av energi internasjonalt. Vi trenger en langsiktig politikk for verdiskaping, forvaltning av naturressursene og den høye kompetanse Norge har på området. En helhetlig politikk må kombinere hensyn til energibehov, forsyningssikkerhet, klima og næringsutvikling.

Konjunkturutfordringene må dempes

Etter en lang periode med svært høy aktivitet opplever petroleumsindustrien nå store utfordringer knyttet til kraftig fall i oljeprisene og en betydelig aktivitetsnedgang. Det er behov for mer forutsigbarhet og stabilitet i olje- og gassnæringen.

- For å dempe svingningene i aktivitetsnivå og sysselsetting bør det i større grad gjennomføres vedlikeholdsprosjekter og modifikasjoner når det er lite nybygging.
- Regjeringen må gi støtte til bedrifter/virksomheter i alle sektorer/næringer som tilbyr ingeniører omskolering/ny fagspesifikk kompetanse. Ordningen for Bedriftsintern opplæring (BIO-midler) må nå flere virksomheter enn i dag. Det fordrer bedre informasjonsarbeid, økte rammer og justeringer av ordningen slik at den oppleves som attraktiv også for ingeniørvirksomheter.
- Regjeringen må forsere arbeidet med de planlagte kystvaktfartøyene, som må utvikles og bygges i Norge. Regjeringen må også elektrifisere flere fergestrekninger langs kysten. Disse tiltakene kan bidra til å opprettholde aktiviteten i en del av de hardest rammede regionene på Vestlandet, og være til gagn både samferdsels- og miljømessig.

Sats på innovasjon, teknologiutvikling og standardisering

Næringen står uten tvil overfor et behov for omstilling og et behov for utvikle teknologi som bidrar til kostnadseffektive løsninger. Det bør stimuleres til FoU innen områder som kan føre til god ressursutnyttelse og redusert press når markedet snur. Det er også behov for å fremme teknologiutvikling som bidrar til framtidig inntjening. Norske bedrifter har flere unødvendig byråkratiske krav knyttet til dokumentering som virker konkurransevridende. Standardene for dette er definert gjennom NORDSOK, og må forenkles.

- Det bør stimuleres til FoU innen rutiner for vedlikehold, kostnadseffektive modifikasjoner, økt utvinningsgrad og forbedringer innen oljevernberedskap.
- Myndighetene (gjennom Olje- og energidepartementet og Petroleumstilsynet) bør i større grad utnytte muligheten til å stille konsesjonskrav knyttet til teknologiutvikling. Det bør blant annet satses på Improved Oil Recovery (IOR) og Enhanced Oil Recovery (EOR).
- For å senke kostnader og øke produktivitet må NORSOK og andre internasjonale standarder forenkles. Samtidig må viktige krav til høye HMS-standarder ivaretas.
- Myndighetene må gjennom konsesjonsregelverket stille krav om at selskapene samarbeider for å kunne satse på og ta i bruk ny teknologi. (JIPer³ er en gulrot for samarbeid).
- Den nasjonale infrastrukturen av innovasjonsselskaper (som forskningsparker, industriinkubatorer mv) må benyttes for satsingen på innovasjon som ikke passer inn i leverandørindustriens kjernevirksomhet.
- Regjeringen bør bevilge overføringer til en regionalt basert pakke som stiller omstillingsmidler og midler til teknologiutviklingsprosjekter til rådighet. Et slikt prosjekt kan sørge for at Norge bevarer spisskompetanse i næringen, beholder kompetanse i regionen og ikke minst bidra til å øke innovasjonstakten.

Petroleumsvirksomhet i nordområdene

Utvinning av petroleumsressurser i nord vil få stor betydning for sysselsetting, verdiskaping og kompetanseutvikling i regionen og landet for øvrig. Vi er for konsekvensutredninger i Barentshavet,

---

³ Joint Investment Programme

Lofoten og Vesterålen, fordi vi mener det vil være avgjørende for å vurdere de samlede konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn på en åpen og demokratisk måte. NITO vil understreke at petroleumsvirksomhet i nordområdene må underlegges strenge miljøkrav, og det må sikres et godt utbygd oljevernberedskap.

- Det må legges til rette for utvikling av petroleumsvirksomheten i nord – blant annet gjennom igangsetting av konsekvensutredning for havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja.
- Miljømessige hensyn må vektlegges sterkt i en vurdering av en eventuell åpning av områdene.
- Det må stilles svært høye krav til beredskap, tilsyn og HMS ved virksomhet i nordområdene.
- Vedlikeholds- og modifikasjonskontrakter med krav til lokalt innhold må videreføres i forbindelse med økt virksomhet i nordområdene.
- Det bør etableres en strategi for å utvikle kompetanse på alle områder og nivåer; blant annet må det etableres relevante utdanninger i regionen.

Klima

NITO støtter regjeringens ambisjoner i Klimameldingen om å kutte 40 prosent av klimautslippsgassene innen 2030, samt hovedgrepet om å inngå en avtale med EU om en felles oppfyllelse av reduksjonsmål.

Karbonbasert energi vil være en viktig del av verdens energimiks i flere tiår enda. Skal dette forenes med nødvendige kutt i klimagassutslipp mener NITO at fangst og lagring av CO₂ må realiseres, eksisterende teknologi må tas i bruk og ny teknologi utvikles.

- Klimateknologifondet må styrkes.
- Miljøteknologiordningen må styrkes.
- CO₂-kompensasjonsordningen må videreføres.

Miljøteknologi må stå sentralt i næringspolitikken, og kombineres med en målrettet satsning på forskning og utvikling av fornybar energi. Rammebetingelsene for testing, utprøving og implementering av ny teknologi må forbedres. Samtidig må det etableres markeder for å sikre fremtidig verdiskapning.

- Myndighetene må ta større ansvar for å sikre den nødvendige miljø- og klimakompetansen og fagmiljøer.
- Myndighetene må bidra til utrulling av klimaløsninger gjennom offentlige anskaffelser.
- Næringslivet må stimuleres til å sette eget energiforbruk og klimagassutslipp på agendaen.
- Myndighetene må etablere rådgivning og stille kompetanse om energieffektiviseringstiltak og støtteordninger til rådighet for mindre virksomheter.

NITO mener dialogen mellom partene i arbeidslivet og myndighetene må styrkes i arbeidet med å skape et nytt lavutslippssamfunn. NITO sine medlemmer vil være sentrale i omstillingen til et lavutslippssamfunn.

- Politiske myndigheter må styrke insentivene og legge til rette for satsning på vindkraft til havs. Dette kan generere nye arbeidsplasser for ingeniører og teknologer og stimulere til et grønt skifte. Samtidig opprettholdes og fornyes offshorekompetansen som Norge har opparbeidet gjennom flere år.

- Et viktig bidrag for å nå målene i Parisavtalen vil være å investere i kollektivtransport og infrastruktur. Norske ingeniører og teknologer vil være nøkkelaktører i omleggingen av transportsektoren.
- Ingeniører og teknologer kan brukes i videreutviklingen av null- og lavutslippsbygg. Energieffektivisering i og av bygg er i tråd med myndighetenes klimaambisjoner.
- Klimautfordringer har medført nye utfordringer knyttet til matsikkerhet. Nyere forskning viser at ingeniører og teknologer vil bli sentrale i utviklingen av et bærekraftig landbruk. Politiske myndigheter bør derfor legge til rette for forskning og pilotprosjekter på området.

Helse og teknologi

Svært mange av dagens muligheter og utfordringer i helsevesenet skyldes ny teknologi. Ingeniører og teknologer spiller en viktig rolle i utvikling av produkter, tjenester og teknologiske løsninger som brukes innenfor helseområdet.

Spesialisthelsetjeneste og primærhelsetjeneste

En sterk offentlig helsetjeneste er avgjørende for å sikre alle tilgang til helse- og omsorgstjenester på like vilkår og uavhengig av den enkeltes betalingsevne.

Ingeniører, bioingeniører og teknologer blir en stadig viktigere yrkesgruppe i helsevesenet. Dette reflekteres i Nasjonal helse- og sykehusplan som peker på behovet for ingeniører og teknologer vil øke og en forventet mangel på bioingeniører.

Det må også tas sterkere strategisk grep om teknologiutviklingen gjennom kompetanse på ledernivå.

- Det er viktig med tydelig oppgavefordeling slik at pasienter behandles med riktig kompetanse på rett omsorgsnivå.
- Tverrfaglige diagnostiske team er viktig for en bedre og mer effektiv pasientbehandling.
- De medisinske støttefunksjonene må være mer involvert i det kliniske arbeidet.
- Finansieringsordningen og takstsystemet for medisinske laboratorier må gjennomgås og fornyes.
- Investeringer, drift og vedlikehold av bygningsmassen til sykehus må samordnes.
- Flere toppledere og styremedlemmer i helseforetak og i primærhelsetjenesten må ha teknologisk kompetanse til å ta beslutninger av strategisk karakter som involverer teknologi.

Kompetanse

Det vil være et økende behov for bioingeniører og annet helsepersonell, samt ingeniører og teknologer med tverrfaglig kompetanse i tillegg til generell kompetanse. Hospitering er et viktig virkemiddel for å oppnå tverrfaglig forståelse og øke kompetansen.

- Grunnutdanningen må gi kunnskaper som gjør de ulike profesjonene i stand til å samarbeide tverrfaglig og gjøre dem fleksible nok til å påta seg nye arbeidsoppgaver.
- For å møte framtidens kompetansebehov må det satses på videreutdanninger som er tilpasset helsetjenestens behov. Videreutdanningene må utvikles i samarbeid med praksisplassene og satse på tverrfaglighet.

Bruk av teknologi

Alle deler av dagens helsetjeneste er avhengig av IKT- løsninger og -systemer. IKT skal være til hjelp for helsepersonell, pasienter, brukere og pårørende, men skal også støtte administrative oppgaver og ledelse.

- Staten må ta stilling til hvilke helseapper og andre helseteknologiske løsninger som skal inngå i det offentlige helsetilbudet.
- Personvern og kvaliteten på innholdet i helseapper må sikres.
- For å sikre kvaliteten på helseteknologien som tilbys må det stilles krav om at produktene standardiseres og sertifiseres.